

נר לשולחן שבת

פרשת וירא

גליון 719 תשפ"א

לע"נ
מרת נחמה ב"ר דב בער ע"ה
כ"ה מרחשון תשמ"ז
תנצב"ה

אוהלו של אברהם בעיר אוסטרהא!

ביתו של רבינו המהרש"א היה כביתו של אברהם איבנו. היה פתוח לרווחה, כל עובר אורח נכנס לאכול ולשתות וללון. על משקוף הדלת היתה אבן עליה היה חקוק הפסוק "בחוץ לא ילין גר, דלתי לאורח אפתח". בית זה היה קיים עד שנת תרמ"ט שאז נשרף הבית. ("תולדות עם ישראל" ח"ג, "מוזכרת גדולי אוסטרהא" ועוד)

בשנת שצ"ב נתחדשה בקהילת קראקא תקנה נושנה לאכנס את האורחים על פי סדר שיקבע על ידי שמשי הקהילה:

'יעמידו שמשים מיוחדים, שישגיחו וישפיעו על האורחים, שלא יתארחו אצל איזה בעל בית שירצו, כדי שלא תכבד העבודה על בעלי הבתים אנשי השם, וכדי שלא להכשילם לעתיד לבוא לנעול דלת וכדומה. רק יחלקו האורחים לסירוגין לבעלי יכולת, כל אחד כפי הברכה אשר ברכו השם. והעמדתו השמשים שלנו יצחק ויצחקל שיעמדו על המשמר פעמיים ושלוש בכל יום. באופן שאם בוא יבוא אורח, יהיה מי שיהיה יתנו לו תיכף מקום ללון ובחוץ לא ילון.' (ס' קראקא)

כעבור ארבע שנים נוכחו לדעת כי הסדר החדש אינו יעיל די צרכו. לכן הוציאו את הסמכות מידי השמשים וקבעו הכרעה על פי גורל:

'הסכמנו שיכתבו פתקאות על פי הגורל, וינתנו לאורחים, שילך כל אחד עם הכתב ההוא לבעל הבית שיפול לו בגורל, והשמשים ילכו עימו, כדי שיקבלוהו בסבר פנים יפות.

השמשים חייבים להשיגה בכל עת לפני רחוב היהודים, שתיכף ומיד כשיבוא לשם אורח, יביאוהו אל פרנס החודש, ויתנו לו בעל בית ומקום ללון לשלושה ימים, ובחוץ לא ילין חלילה.

כל מי שיסרב ולא יקבל את האורח ההוא, חייבים השמשים לקחת ממנו משכונות על סך זהוב אדום לצדקה, בלי שאלת שום מנהיג.' (שם)

סיפר בעל המעשה: "בעת לומדי אצל הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ, ארע ויצאתי באמצע השיעור עקב בעיות בקלקול קיבה, לאחר מכן הלכתי לאחד השטיבלך ללגום כוס תה.

עד שחזרתי לשיעור הוא כבר הסתיים. שאלני רבי מיכל יהודה היכן הייתי. סיפרתי. אמר לי רבינו: 'תבוא איתי הביתה'. הלכנו לביתו, כשנכנסנו, מיד אמר לרבנית שתבשל לי תפוחי אדמה. בינתיים הכניסני לחדרו ויצא להכין לי כוס תה. אחר כך הביא לי צלחת עם תפוחי אדמה. כשראה שגמרתי את האוכל הביא לי צלחת נוספת. ושוב הביא כוס תה נוסף.

אחר כך אמר: "לחם טרי אינו בריא לך, ובישיבה הרי נותנים לחם טרי". נתן לי חתיכת חלה שנשארה משבת. אמר לי 'הרי זו שקית שקופה ואין זה נעים ללכת כך לעיני כל...' וחיפש עבורי שקית אטומה. לפני שנפרד ממני אמר: "מחר אשתי תבשל עבורך אורז, תבוא לאכול". ("דרכי החיים" ח"ב)

"וירא אליו ה' - לבקר את החולה". (ב"מ פו)

הקפסולה... סיפר הגאון רבי אהרן יהושע צוקר לתלמידו, שפעם הוא היה חולה והמשיך לעלות ללמוד כדרכו בישיבת פוניבז'. אשתו שדאגה ושמרה עליו לא הרשתה לו לעלות, רצתה שינוח בבית. והלכה לראש הישיבה, מרן הרב שך.

הרב שך קרא לו והראה לו מדרש שחולה צריך לנוח ולא ללכת ממקום למקום. הוא הסכים איתו ונשאר כל ימי חוליו בישיבה, הלא עתה הוא חולה ולא יכול לרדת וללכת לביתו...

"כחום היום - הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, כדי שלא יטריח אותו צדיק - אברהם איבנו באורחים". (י"ח א"ב"מ פו)

שאלה: למה הקב"ה חימם את העולם, הוציא חמה מנרתיקה, כדי שלא יבואו אורחים, ולא נתן שלטון לשר של גשמים, או לשר של שלג לקרר את העולם, שאיש לא יצא ממקומו? אפשר לתרץ ולבאר זאת במספר דרכים. על פי דבריו של ה"כלי יקר" נבין זאת היטב. ואלו הם דבריו:

שתי סיבות הן שאברהם היה ראוי לראות פני שכינה. האחת, שישב פתח האהל לראות אם יבואו אורחים, ובזכות הצדקה אדם זוהר ורואה פני השכינה, שנאמר (תהלים י"ז ט"ו) "אני בצדק אחזה פניך". ובזה מיושב מפני מה נכתב 'כחום היום' ולא 'בחום', ללמדנו שעשה כמעשה חום השמש המצפה לעשות צדקה, שנאמר (מלאכי ג' כ') "שמש צדקה ומרפא בכנפיה". כי בחסדי ה' השמש זורחת, כמו שנאמר (תהלים קל"ו ז') "לעושה אורים גדולים, כי לעולם חסדו".

השניה, כיון שישב בחום היום לבקש מרפא בכנפיה, על כן היה מן הראוי להגלות אליו כבוד ה' לבקר את החולה. (י"ח א')

מעט חידוד: כמה פעמים השמש יצאה בכפרשת השבוע?

"ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח - במלח חטאה ובמלח לקתה. אמר לה, תני מעט מלח לאורחים הללו. אמרה לו, אף המנהג הרע הזה אתה בא להנהיג במקום הזה". (בר"ב ד, רש"י י"ט כ"ו)

הגאון ר' יצחק ולדמן הסביר נפלא מה כוונת אשת לוט במלח? פעם אירח רבי יצחק ולדמן אורח בביתו. בסעודה הציע לו מלח, כדי להשביח את טעמו של האוכל. אמר האורח, עכשיו אני רגוע, אני יכול לאכול בשמחה ובנחת, אפילו עוד מנה, כי אני רואה שאתה רוצה שאני יאכל באמת, שהמאכל יערב לי. אמר רבי יצחק ולדמן: 'בזה הבנתי את לשון רש"י שלוט אמר לאשתו 'תני מעט מלח לאורחים הללו', אמרה לו, אף המנהג הרע הזה אתה בא להנהיג...'

(נר לשולחן שבת) יש"כ להג"ר בד"ג

דרשתו של רבי חיים פאלאגי:

"ויואמר שימו לחם" - הכתוב מלמד בזה שבעל הבית יצווה את בניו וביתו, כי בבוא העני לבקש צדקה, ישימו לפניו לחם, שהוא מצוה מן המובחר - "פרוס לרעב לחמך" - טוב עין הוא יבורך. עוד בא להזהיר, שבבוא תלמידי חכמים וצנועים לשולחן. יזהיר למשרת על השולחן, שיתן לחם מרווח לפני כל אחד ואחד, כי לפעמים החותך את הלחם מחלק בצמצום והאורח רעב ומתבייש לבקש עוד ורואה את המאכלים-הסלטים ואיך יאכל מהם בלי לחם... לכן צריך שיאמר בעל הבית 'שימו לחם לפני כל אחד ואחד'. כך יקויים בו "אשר לא במסכנות תאכל בה לחם"...

ועוד יזהר בעל הבית שלא יאכל עם האורחים יחד, כשיש שני שולחנות, שהם מתביישים מבעל הבית לאכול לשובעה. (בצדקה חיים" דרוש שישיי להלבשה שנת תר"ג)

היה זה בעת ביקור אדמו"ר חשוב בחצר הקודש צאנו בנתניה, סיפר מלווהו: "שגור כפי העולם לומר: לכאורה, רבי שבא לביקור בעיר צריך היה להתארח אצל אחד משונאיו, שהרי עם כל החסידים שבאים לבקרו נעשה חורבן בבית המארח.

אלא שהשמחה שיש כאשר הרבי עוזב את הבית זה אין חפצים לתת לשונא..."

(בצילא דמהימנותא" גליון ויקרא תשע"ד)

מתורתו של הגאון רבי יחזקאל סרנא

המשמשים את החולה שיש בו סכנה אפילו הם תלמידי חכמים גדולים ויראים יש ללמד אותם ולברר להם בירור גמור כי חולה שיש בו סכנה לא רק שדוחה את השבת אלא דוחה גם את החול, כלומר, את כל עניני החול. עליו להתפנות מכל עניניו, מצוותיו וצורכי הציבור המוטלים עליו ולדאוג רק לחולה!

(דליות יחזקאל"ח"ב)

כשם שעושים ומזרזים בעת שהרופאים מעודדים ומחזיקים ומאמינים בתרופותיהם, כמו כן המצוה לעשות ולהשתדל ולא להתרפות כלל מצורכי החולה ומבקשת הרחמים גם כשהרופאים מתייאשים וידיהם רפו, כי אין התקווה והיאוש תלוי בהם, אלא במידת האמונה והבטחון בה! (שם)

כל מחלה נגרמת על ידי סיבה רוחנית, משום כך יתכן שיתרפא האדם ממחלתו על ידי איזו זכות שיש לו, אבל לא יתרפא הגורם הרוחני של המחלה וזה נקרא רפואה בלא ישועה, כי יתכן והוא יחלה שוב בגלל אותו גורם. לפיכך אנו מבקשים "רפאנו ה' ונרפא, הושיענו ונושעה", כלומר שיחד עם הרפואה תבוא הישועה. (שם)

ממה אדם צריך להתבייש?

מרן הרב שטיינמן היה אומר: לפעמים אדם חולה קצת זמן. כשמתחיל להחלים הוא יוצא לרחובה של עיר. פעמים רבות אני חושב הרי חז"ל אומרים 'אין יסורים בלא חטא', אם כן כיון שהיה חולה הרי הוא חוטא, והיה צריך להתבייש ללכת ברחוב, שהרי כולם חושבים עליו - 'הנה החוטא'... (פרי חיים" גליין ע"ז)

"ויתן אל הנער". כתב רש"י: זה ישמעאל לחנכו במצוות. (י"ח ז)
"לושי ועשי עוגות". חד אמר ערב פסח היה, זמן קרבן פסח. (כ"ד)
"למען אשר יצוה את בניו ובני ביתו" - להודיע כי חייב אדם להדריך בני ביתו בדרך ישרה ולהכריחם בזה". (י"ח י"ט רד"ק בעה"ט)

הגמרא דנה אם אפשר למנות קטן על הפסח. והתוס' חידשו חידוש נפלא, וכתבו: נהי דשה לבית אבות לאו דאורייתא, ואין חל דין מינוי לקטן בקרבן פסח, אפילו הכי אפשר להאכילו, ואין בזה איסור של שלא למנויו, משום דבמקום חינוך מצוה אין איסור!

תמה הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר: דבריהם של תוס' מחודשים, לכאורה חובת חינוך היא מדרבנן, ואין נתיר איסור תורה שלא למנויו, בגלל קיום מצות חינוך שהיא מדרבנן? ותירץ לפי דברי רבינו מנחם, שכתב שיש שני חיובים בחינוך: האחד, מצוה כללית להשריש ולהרגיל את הקטן לתורה ולמצוה.

והשני, דין חיוב פרטי במצוות שונות, לכשיגיע זמן חינוך שלהם. ויתכן שחובת החינוך הכללית היא מהתורה, שנאמר "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ובני ביתו אחריו". (קובץ "שערי הוראה" ד' עיי"ש באריכות בסוגיה זו)

תינוקות של בית רבן אינם לומדים בשבת פסוקים שלא למדו אותם קודם, אלא רק חוזרים על לימודם. (נדרים לו. עין שו"ע ע"מ"ה י"ד)
פירוש: תינוקות אין קוראין בתחילה, כדי שיפנו אבוהון דינוקא למצוותא דשבתא. (נדרים לו:)

ביאר הר"ן: כדי שהאבות יפנו אל ילדיהם וישתעשעו עמהם כמצוות שבת, ואם יקראו התינוקות דבר חדש לא ירצו האבות לבטלם מלימודם. אבל אם הם רק חוזרים על לימודם, אין האבות חוששים כל כך לבטלם ומשתעשעים עם ילדיהם. (שם)

חינוך - 'בכח אי אפשר לעשות שום דבר - רק בנעימות!' (הגה"צ רבי שלמה וולבה - "אבני שלמה", מתלמידו, הגאון ר' ישראל מאיר המניק זצ"ל)

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ היה אומר לנו תלמידי - אם אדם מנסה לחבוט בתרנגולת עם מחבט על מנת לנער ממנה את העפר שבנוצותיה - לא יצליח כלל, אבל אם התרנגולת מעצמה תתעורר לפרוש כנפיה ולנענע אותם - מיד כל העפר חולף פורח. כך גם בחינוך, אי אפשר 'לנער' בכוח, צריך לגרום 'לתרנגולת' לנער את עצמה! (מבן דודי הרה"ג אמ"ר)

"החפץ חיים" שאל יהודי שבא אליו: 'ומה עם חינוך לדיך'. השיב האיש שהוא מקווה שיהיה בסדר, שהרי העולם אומרים שהתפוח לא נופל רחוק מן העץ. אמר לו רבינו: "זה כשאין רוחות נושבות בחוץ, אבל כאשר רוחות עזות נושבות בחוץ..." ("נר" מידידי הג"ר י"ל. את המעשה סיפרה לו בתו של הח"ח, אמו של הגאון רבי הלל זק"ש. היה זה כאשר נפלה כוס ונשברה - כאשר ארע דבר מה שהזכיר לה היתה מספרת מאביה)

לקט מתוך קונטרס "ארחות חיים" לרבי יחזקאל סרנא "היאך לנהוג בכל דבר לפי ההנהגה הראויה בתורה ודרך ארץ שלא נתבררה כל הצורך". (ע"א סעיפים - "דליות יחזקאל" ח"ה)

ג. חולה שהיה אנוס לאכול מאכלות אסורות או עבירות אחרות שנדחו מחמת מחלתו או בשל אונס אחר ואונס רחמנא פטריה - האם הוא כזכאי לגמרי ואין עליו שום חטא או לא.

ה. ראש ישיבה שחלה והוא מוכרח להוציא הוצאות רבות לרפואתו ותמיד היה מתרחק לקבל מתנות פרטיות, גם מפני כבוד הישיבה - מה עדיף יותר, להוציא את ההוצאות מקופת הישיבה, או לקבל מתנות פרטיות.

ו. אם חולה הנמצא בבית החולים מחוייב בביקור חולים, כאשר יש לו האפשרות לכך.

ז. אם מותר לחולה להרבות קצת בשיחה עם האחות, כדי שתהיה דעתה קרובה יותר להתעניין כראוי בטיפולה.